

Жанна Володимирівна ДЕРІЙ

доктор економічних наук,
завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки,
Чернігівський національний технологічний університет

Олександр Миколайович ГАЛИЦЬКИЙ

кандидат економічних наук,
доцент,
завідувач кафедри економічної теорії і економіки підприємства,
Одеський державний аграрний університет

Анатолій Іванович ЛІВІНСЬКИЙ

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент,
кафедра генетики, розведення та годівлі сільськогосподарських тварин,
Одеський державний аграрний університет

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ**

Дерій, Ж. В. Удосконалення механізмів державного управління та регулювання розвитку аграрного виробництва України [Текст] / Жанна Володимирівна Дерій, Олександр Миколайович Галицький, Анатолій Іванович Лівінський // Український журнал прикладної економіки. – 2017. – Том 2. – № 3. – С. 51-62. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Визначено та досліджено проблеми функціонування аграрного сектору України. Систематизовано зовнішні подразники макроекономічного спрямування, які нівелюють адаптивну здатність аграрного виробництва. Висвітлено наслідки, до яких призвело низькоефективне законодавство у сфері державного регулювання аграрного виробництва. Запропоновано корективи в нормативно-правовому забезпеченні для полегшення процесу адаптації аграрного виробництва. Схематично визначено адаптивний механізм його державного регулювання в Україні.

Виявлено, що адаптивний механізм державного регулювання аграрного виробництва сприятиме вирішенню завдань підвищення ефективності державного регулювання методами врівноваження перекосів та диспропорцій цільових характеристик стратегічних альтернатив функціонування. Система індикаторів адаптивності аграрного виробництва дозволяє корегувати власну стратегію економічного зростання відповідно до тієї, що декларується державою, контролювати вектор руху та відповідність дій менеджерів.

Запропоновано базові елементи державної адаптивної стратегії. З метою регулярного і якісного інформаційного забезпечення та посилення потенціалу місцевих органів влади до адаптації нововведень і зовнішніх суттєвих викликів надано рекомендації з використання регіональних моніторингових департаментів. Окреслено функції

Ключові слова: адаптивний механізм; державне регулювання; аграрний сектор; ефективність; інформаційне забезпечення; моніторинг; управління.

Zhanna Volodymyrivna DERII

Doctor of Sciences (Economics),
Head,
Department of Theoretical and Applied Economics,
Chernihiv National Technological University

Oleksandr Mykolaiovych GALICKIY

PhD in Economics,
Associate Professor,
Head,
Department of Economic Theory and Economics of the Enterprise,
Odessa State Agrarian University

Anatolii Ivanovych LIVINSKYI

PhD in Agricultural Sciences,
Associate Professor,
Department of Genetics, Breeding and Feeding of Farm Animals,
Odessa State Agrarian University

**IMPROVEMENT OF MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION AND
REGULATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION DEVELOPMENT OF UKRAINE**

Abstract

Problems of functioning of the agrarian sector of Ukraine are identified and investigated. External stimuli of the macroeconomic orientation, which level the adaptive capacity of agrarian production, are systematized. The consequences, which have been caused by the low-effective legislation in the field of state regulation of agrarian production, are considered. The adjustments in legal and regulatory support to facilitate the process of adaptation of agrarian production are proposed. The adaptive mechanism of its state regulation in Ukraine is schematically defined.

It is revealed that the adaptive mechanism of state regulation of agrarian production will contribute to solving the problems of increasing the efficiency of state regulation by balancing the distortions and disproportions of the target characteristics of strategic alternatives to functioning. The system of indicators of agricultural production adaptability allows adjusting its own economic growth strategy in accordance with the one declared by the state and controlling the motion vector and the compliance of the managers' activities.

The basic elements of the state adaptive strategy have been proposed. There have been made recommendations for the use of regional monitoring departments with the aim of regular and high-quality information provision and strengthening the capacity of local authorities to adapt innovations and external significant challenges. The functions of regional monitoring departments in the context of agrarian production have been outlined.

Keywords: *adaptive mechanism; state regulation; agricultural sector; efficiency; information support; monitoring; management.*

Вступ

У період викликів глобалізації та макрофінансових рецесій держава об'єктивно визнає сферу аграрного виробництва пріоритетною, здатною генерувати значні прирости валового внутрішнього продукту та є чи не єдиним інструментом підтримки продовольчої безпеки національного рівня.

У сучасних умовах аграрний сектор як базова галузь економіки України функціонує під впливом кризових, деструктивних чинників, що спричинило низку явищ: неспроможність до простого й розширеного відтворення виробничих фондів, інноваційну пасивність, зниження обсягів інвестиційних ресурсів, підвищення індексу цін, руйнацію фінансово-кредитної системи, фрагментарну ефективність управлінських механізмів. Наведений спектр проблем фокусується на їх єдності в площині вирішення, зокрема державному регулюванні та стимулюванні підприємницької активності.

Так за останні роки державне регулювання аграрного виробництва не виявило достатніх резервів зростання та ефективних механізмів управління, що обумовлено розбалансованістю останнього та зниженням здатності опору до зовнішніх викликів та турбулентності внутрішнього підприємницького середовища.

Вищенаведені фактори гальмують активізацію в усіх аграрних підгалузях і обумовлюють пошук нових управлінських механізмів зі створення резервів підвищення рентабельності та конкурентоспроможності аграрних підприємств і зміцнення їх адаптивних здатностей.

Динамічність економічних процесів потребує безперервності процесу державного регулювання аграрного виробництва задля виконання стратегічних завдань щодо забезпечення національної продовольчої безпеки, що знайшло своє відображення в працях таких вчених, як Гришова І. Ю. [1], Дем'яненко М. Я. [2], Дяченко О. П. [3], Стоянова-Коваль С. С. [4], Аріков В. Г., Майстро С. В., Митяй О. В. [5], Столярова І. І., Добрянський Я. В., Наумов О. Б. [6], Навроцький С. А. Положення теорії та практики світової наукової думки регулювання аграрного виробництва та адаптації до вітчизняної практики, досліджувались Гнат'євою Т. М., Карловою Н. А., Комаровою І. В., Макаренко А. П., Мехметі І., Ніколюк О. В., Норт Д., Шестаковскою Т. Л. тощо.

Мета статті

Метою статті є об'єктивна необхідність формування в межах глобальної економіки багаторівневого регулювального механізму, що обумовлено розвитком таких процесів, як загострення конкуренції та інтервенцією імпортованої аграрної продукції на вітчизняні ринки. З-поміж іншого це формує необхідність удосконалення адаптаційних механізмів, котрі врегульовували б взаємовідносини в масштабах як глобальної, за допомогою участі в міждержавних і наднаціональних продовольчих ринках, так і національної економіки, завдяки підвищенню результативності внутрішньої політики та вдосконаленню функціонального забезпечення регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження

За підсумками проведеного аналітичного дослідження адаптивної здатності аграрного виробництва не залишається жодних сумнівів щодо необхідності застосування адаптивних механізмів у системі державної підтримки аграрного виробництва.

Водночас існує низка зовнішніх подразників макроекономічного спрямування, які нівелюють адаптивну здатність аграрного виробництва. Пропонуємо систематизувати досліджувані подразники зовнішнього середовища на адаптер (систему, що піддається впливу), відповідно до інтенсивності дії.

На наш погляд, одним із найбільш деструктивних впливів у системі державної підтримки аграрного виробництва є недосконалість її нормативно-правового та організаційно-управлінського забезпечення, що не в змозі сприяти підвищенню соціально-економічних показників розвитку як регіонів, так і галузі.

У правовому аспекті державне стимулювання аграрного виробництва ґрунтується на принципах, що викладені в Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, схваленій Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. [8], галузевій програмі розвитку садівництва України на період до 2025 року, схваленій наказом Мінагрополітики України, Української академії аграрних наук 21.07.2008 № 443/73, законах України «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про дитяче харчування», «Про безпечність та якість харчових продуктів», а також у регіональних нормативних документах.

Таким чином, аграрне виробництво має більш ніж достатню законодавчу базу, але практика функціонування підприємств переконливо свідчить на користь тези, що ефективність державного регулювання й підтримки вимірюється не кількісним показником, а якістю реалізації нормативно-правового забезпечення. У такому аспекті наявне законодавство не витримує горизонт поставлених завдань й позиціюється як малоефективне. Це призвело до часткового занепаду аграрного виробництва, про що свідчать такі наслідки:

1. Розірвання єдності ланцюга: державна фінансова протекція – науковий сектор – агробізнес.
2. Скорочення великого бізнесу і, як наслідок, переміщення виробничих потужностей до малих форм агробізнесу, які не мають достатнього економічного потенціалу для створення конкурентних переваг аграрної продукції.
3. Відчутне зниження рентабельності аграрних підприємств обмежує їх доступ до залучення зовнішніх інвестицій.
4. Недостатня структурованість організаційних форм підприємництва в аграрному виробництві створює пріоритетні перекося в бік малого бізнесу, що стримує його розвиток.
5. Погіршення умов використання наявних ресурсів господарств і біокліматичного потенціалу регіонів, фрагментарність упровадження інтенсивних ресурсозберігальних технологій.
6. Недостатність і нерегулярність зволоження й зрошення насаджень.
7. Деформація системи удобрення плодкових і ягідних насаджень.
8. Високий ступінь трудомісткості аграрного виробництва.
9. Інфраструктурний дефіцит системи зберігання та переробки продукції.
10. Незадовільний стан потужностей.
11. Скорочення місткості аграрного ринку та різке подорожчання ресурсів.

Для мінімізації вищенаведених наслідків та полегшення процесу адаптації аграрного виробництва в окресленому середовищі, на нашу думку, необхідно здійснити такі корективи в нормативно-правовому забезпеченні:

1. Упровадження в законодавчому порядку ефективних ринкових механізмів ціноутворення, зокрема цінову політику доцільно здійснювати на основі вільного ціноутворення у поєднанні з державною протекцією – гарантовані ціни визначені на

основі нормативної собівартості як мінімально допустимого рівня цін, стимулювання експорту й обмеження імпорту, законодавча підтримка застосування референтного ціноутворення на продукцію досліджуваної галузі, що сприяло б зниженню цінового навантаження на кінцевого споживача шляхом бюджетної компенсації.

2. Законодавча регламентація нових, більш ефективних форм аграрного підприємництва – аграрних кластерів. Основною спрямованістю такого поступу має бути поглиблення спеціалізації виробничого процесу, розвиток ефективних форм інтеграції виробничих та переробних аграрних структур, виробничої кооперації, формування належної виробничої і ринкової інфраструктури [9].

3. Поглиблення зональної спеціалізації доцільно здійснювати з урахуванням еластичності попиту і пропозиції на ринку аграрної продукції, а також таких чинників його формування: максимальне використання можливостей природно-економічних факторів підвищення врожайності, зниження собівартості й підвищення якості продукції, найбільш раціональне використання виробничого потенціалу аграрного виробництва, найповніша реалізація транспортних та логістичних можливостей для перевезення продукції, скорочення її втрат під час транспортування і зберігання, забезпечення екологізації виробництва.

4. Удосконалити механізм оподаткування аграрних підприємств (в частині визначення податкових канікул, покриття 50 % від суми податку з прибутку з державного бюджету) селекційних установ, особливо в питаннях платежів при патентуванні та держреєстрації нових сортів і підтримки уже існуючих кращих вітчизняних сортів; надати державним селекційним установам право перевірки та контролю за впровадженням власних сортів.

5. Розробити програму державної підтримки кредитування аграрного виробництва, надавати спеціалізовані державні кредити на пільгових умовах кредитування за низькими відсотковими ставками (не більше 5 %) на термін 5-10 років [10].

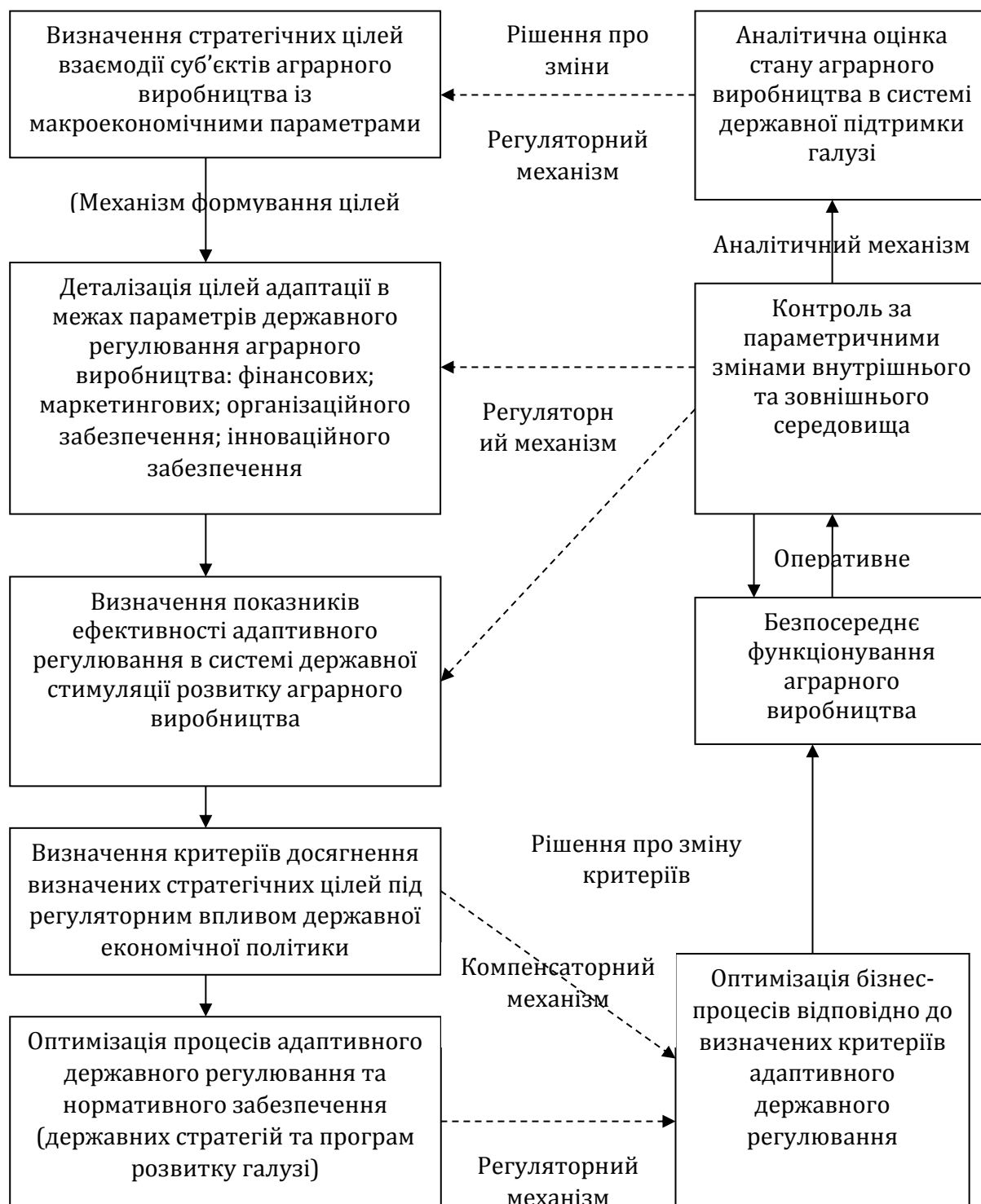
Окрім нормативно-правових чинників, у площині державного стимулювання аграрного виробництва слід загострити увагу на організаційно-управлінських недоліках адаптивного механізму.

Загалом державне регулювання як системне явище заперечує швидку адаптивність в силу обмеженої гнучкості в умовах постійних зовнішніх подразників фінансово-економічного, соціально-політичного та організаційно-управлінського характеру. Унаслідок властивих недоліків існуючих механізмів державного регулювання та зниженої ефективності державних ресурсів (економічних, інформаційних, трудових, фінансових, науково-технічних) потенціал аграрного виробництва має передумови до постійного послаблення. Некерованість цього процесу посилюється істотним чином деструктивними прорахунками в цільових програмах і стратегіях сталого розвитку, зокрема в застосуванні адаптаційних механізмів регулювання аграрного виробництва.

Таким чином, управління організаційно-управлінськими процесами пов'язано з необхідністю прийняття рішень в умовах невизначеності та вірогіднісної природи параметрів процесів адаптації.

Очевидно, що постановка цілей державного регулювання є відправною точкою в процесі адаптивного регулювання аграрного виробництва, адже визначення стратегічних цілей здійснюється з огляду на адаптивну здатність щодо зовнішнього оточення. Водночас сукупність регуляторних і компенсаторних механізмів дозволяє оптимізувати діяльність аграрного виробництва в процесі оперативного управління.

Тож можна схематично запропонувати наступний механізм взаємодії адаптивних підсистем управління суб'єктів аграрного виробництва й держави – інтегрований механізм адаптивного регулювання на підставі принципів функціонування адаптивних систем, які обумовлені параметричними вимогами державного стимулювання адаптивної здатності (рис. 1).

Рис. 1. Адаптивний механізм державного регулювання аграрного виробництва в Україні

*Власна розробка.

Запропонований механізм адаптивного регулювання виходить з того, що блок розробки та реалізації рішень утворює єдину систему, яка залучається на всіх етапах прийняття і реалізації рішення в макроекономічному та підприємницькому середовищах. По всій послідовності ланцюга на вхід кожного блоку надходять і реалізуються різні фази управлінських рішень, а інформація про них надходить в експертно-аналітичний блок прийняття рішень з можливістю розробки покрокової і багаторазової ітерації. Такі завдання вирішуються в режимі полісистемного регулювання цільових характеристик дисбалансу функціональних альтернатив.

Вибір структурної моделі адаптаційного механізму і значущості базових і спеціальних функцій системи державного стимулювання розвитку аграрного виробництва здійснюється уповноваженими особами, які ухвалюють рішення на основі зазначених принципів, правил і критеріїв.

Отже, адаптивний механізм державного регулювання аграрного виробництва сприятиме вирішенню завдань підвищення ефективності державного регулювання методами врівноваження перекосів та диспропорцій цільових характеристик стратегічних альтернатив функціонування.

Для кількісного виміру результативності запропонованого адаптивного механізму доцільно використовувати ключові показники в п'яти проекціях механізму формування цілей державної регуляторної політики. На практиці такі показники дають можливість аналізувати і контролювати (аналітичний механізм) зміни макросередовища, використовуючи стратегічні карти і збалансовану систему індикаторів ефективності адаптивного регулювання.

Система індикаторів адаптивності аграрного виробництва дозволяє корегувати власну стратегію економічного зростання відповідно до тієї, що декларується державою, контролювати вектор руху та відповідність дій менеджерів. Вона покликана вирішити надзвичайно гостру проблему – подолати розрив між вихідними даними, одержуваними з макросередовища, і стратегією суб'єктів аграрного виробництва.

Орієнтування на стратегію державного стимулювання аграрного виробництва забезпечує можливість зворотного зв'язку. Він сприяє безперервному процесу реалізації стратегії та адаптації системи державного регулювання до змін внутрішнього і зовнішнього середовища. При заданих цільових параметрах і визначенні фактичних результатів виявляються відхилення і з їх урахуванням коректується поточна діяльність аграрного виробництва або критерії досягнення цілей (регуляторний механізм).

Таким чином, адаптивний механізм державного регулювання об'єднує весь управлінський цикл: від планування до контролю за індикаторами ефективності адаптації. Доцільно розуміти інтегрований механізм адаптивного державного регулювання як систему всеосяжного і взаємопроникного арсеналу управлінських рішень, які спрямовані на виконання таких функцій:

- а) збір та моніторинг зовнішньої інформації;
- б) обробка даних і моделювання управлінських впливів;
- в) надання отриманої інформації її користувачам.

Упровадження адаптивного механізму в систему управління підвищує прогнозованість результатів аграрного виробництва, сприяє зв'язку між стратегічними, операційними і фінансовими цілями, робить їх досяжними завдяки державному стимулюванню. Знаючи макроекономічні цілі і їх відносну важливість для реалізації стратегії аграрного виробництва, менеджери можуть вибирати відповідні управлінські інструменти, які дозволяють об'єктивно оцінити можливі компромісні

рішення (компенсаторний механізм). При постійній необхідності уникнення й адаптації до екстерналій визначаються критерії прийняття компромісних рішень.

Отже, адаптивний механізм державного регулювання аграрного виробництва дозволяє розширити можливості виміру його цілей, оцінки фактичних результатів і контролювати процес прийняття управлінських рішень, що не суперечать механізмам державного регулювання.

Оскільки адаптивний механізм державного регулювання передбачає безпосередньо механізм державного регулювання, важливо усвідомлювати необхідність реалізації державної адаптивної стратегії, яка обумовлюється високим динамізмом процесів впливу на середовище аграрного виробництва, створює передумови для розробки комплексних адаптивних рішень, дозволяє проводити оперативний моніторинг з метою прийняття адекватних стратегій економічного зростання аграрного виробництва.

На наш погляд, при формуванні основних положень державної адаптивної стратегії найбільш раціональною її структурою слід вважати такий понятійний ряд, який системно охоплює всі складові адаптивної здатності аграрного виробництва. Таким чином, висхідними, тобто базовими елементами державної адаптивної стратегії пропонуємо вважати:

- сировинну адаптацію. У стратегії державної підтримки галузі сировинна адаптація має вирішувати питання, що стосуються захисту сировинних додатків – агровиробників;
- виробничу адаптацію. Передбачає державне сприяння в частині оновлення виробничих фондів, упровадження нематеріальних активів інноваційного спрямування, використання кваліфікованого кадрового забезпечення, що в суцільній єдності визначає обсяги та якість продукції;
- інвестиційно-фінансову адаптацію. Цей елемент державної стратегії спрямований на підвищення інвестиційної привабливості галузі для створення власних й залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів, забезпечення кредитоспроможності, фінансової стійкості та рівноваги аграрного виробництва [11];
- ринкову адаптацію. Спрямована на формування такої регуляторної цінової політики, яка б сприяла механізмам вільного ціноутворення, новим ринкам збуту за межами традиційних ринків внутрішнього споживання.

Збалансованість вищенаведених компонентів гарантує макроекономічні умови для ефективної реалізації державної адаптивної стратегії, в протилежному випадку дисбаланс цих компонентів призведе до кризових явищ в аграрному виробництві. Зважаючи на цю тезу, при розробці адаптивної стратегії державного стимулювання необхідно дотримуватись співвідношення поточного стану адаптивної системи з еталонною, збалансованою системою.

Вкрай важливим є прийняття управлінських рішень з метою повернення системи до еталонного стану та здійснення поточного моніторингу функціонального середовища.

Так моніторинг середовища функціонування аграрного виробництва важливо проводити не тільки власними силами суб'єктів підприємництва, а й консолідованими інструментами приватно-державного партнерства – моніторинговими департаментами. Центральним органам влади необхідно стрімко посилювати потенціал місцевих органів до адаптації нововведень і зовнішніх суттєвих викликів засобами створення спеціалізованих структур. Реалізація цієї вимоги пов'язана з необхідністю регулярного і якісного інформаційного забезпечення, що зумовлює використання регіональних моніторингових департаментів.

З практичної точки зору, під регіональними моніторинговими департаментами слід розуміти спеціалізовані організаційні структури в складі місцевих органів виконавчої влади, які здійснюють систематичне, регулярне, локальногалузеве відстеження динаміки чинників впливу на підприємницьке середовище, яке передбачає: збір, систематизацію, обробку й аналіз даних, моделювання результатів у вигляді, зручному для оперативного прийняття рішень.

Економічна сутність доцільності створення регіональних моніторингових центрів є втіленням комплексного підходу до тлумачення моніторингу взагалі та врахування специфіки конкретної галузі, зокрема – садівництва. Також такі організаційні структури за своїм функціональним призначенням дозволяють комплексно реалізувати ситуаційний підхід для підвищення ефективності адаптивного державного регулювання.

Так регіональні моніторингові департаменти передбачають більш гнучке й оперативне реагування на зміни середовища та його перманентну діагностику, використовуючи більш широкий адаптивний лаг прогнозування, що дозволить аграрним підприємствам значно скоротити час на мобілізацію власної адаптивності через пришвидшення інформаційних потоків.

На практиці ефективна робота моніторингових департаментів передбачає обов'язкову наявність чітко сформованої системи функцій. Для її побудови розглянемо класичні принципи та завдання моніторингу загалом. В економічній літературі, виходячи з економічної сутності поняття моніторингу, виділяють такі основні завдання, які й будуть покладені в основу розробки:

- збір інформації і створення інформаційної бази;
- розробка методики обробки інформації (оцінка, аналіз) і вибір технічних засобів реєстрації та передачі інформації;
- формування бази опрацьованої вторинної інформації (на основі аналізу і узагальнення наявної) у вигляді таблиць, графіків та індексів, необхідних для економічного аналізу факторів впливу ризиків та прогнозування тенденцій;
- відображення результатів у вигляді звітів, розробка пропозицій для оперативного прийняття рішень [12].

Спробуємо окреслити функції регіональних моніторингових департаментів в розрізі аграрного виробництва (табл. 2).

Запропоновані функції спрямовані на виконання основного завдання системи моніторингу зовнішнього середовища аграрних підприємств – своєчасності відстеження та ідентифікації організаційно-економічних, фінансових ризиків і відхилень від еталонних параметрів.

Система функцій моніторингових департаментів об'єктивно вимагає формулювання принципів їх реалізації.

Найбільш ґрунтовними та властивими можна визначити такі принципи:

- безперервність та періодичність;
- цільова спрямованість (передбачає формування чіткого переліку вимірюваних величин, що забезпечують виконання цільової установки моніторингу зовнішнього середовища та усунення похідних даних);
- репрезентативність даних (забезпечується завдяки механізму уникнення інформаційної стохастичності);
- гнучкість системи (взаємозв'язок між складовими системи для змін у режимі її роботи або параметрах);
- оперативність (забезпечення своєчасності подання інформації);

- надійність (мінімізація ризику девіації даних та забезпечення конфіденційності інформації);
- ергатичність (наявність алгоритмів обробки інформації (оцінки, аналізу, прогнозу) та алгоритмів прийняття рішень);
- емерджентність (обирається аналогова чи цифрова форма подання, а для неточної інформації використовується апарат подання і обробки нечітких даних та застосування лінгвістичних змінних);
- доступність результатів (представлення результатів у звітності, форми якої є максимально доступними та зручними для оперативного прийняття рішень (схеми, графіки, діаграми);
- інноваційність (відкритість для дифузії інновацій).

Таблиця 2. Характеристика функцій регіональних моніторингових департаментів

Завдання	Функції
Спостереження	систематичний, регулярний збір інформації
Діагностика	своєчасна ідентифікація макроекономічних ризиків та можливої амплітуди їх впливу на аграрне виробництво
Аналіз інформації	графічний аналіз; первинний аналіз; багатовимірний аналіз; встановлення відповідності отриманих результатів та еталонних (розроблених та реалізованих сценаріїв)
Прогнозування за сценаріями розвитку	прогноз змін вимірюваних величин та коефіцієнтів; прогнозування можливого впливу явищ (нестатистичних даних) на коливання підприємницького середовища; розрахунок і прогнозування обсягу ресурсів для покриття ризику; підтримка прийняття оперативних та стратегічних рішень; стрес-тестування використовуваних методик оцінки та прогнозу ризикових позицій
Візуалізація даних	представлення результатів моніторингу у вигляді звітності; формування пропозицій для прийняття оперативних та стратегічних рішень

*Власна розробка.

На практиці побудова поліфункціональних моніторингових структур, які обслуговують великомасштабний об'єкт спостереження, вимагає чіткої взаємодії усіх суб'єктів і підсистем адаптивного механізму державного регулювання.

Висновки та перспективи подальших розвідок

У середовищі інтенсивної динаміки зовнішніх процесів найбільш ефективним засобом державного стимулювання активізації аграрного виробництва варто визнати адаптивний механізм державного регулювання. Запропонований механізм ґрунтується на ефективному поєднанні регуляторних механізмів держави та адаптивному управлінні суб'єктів аграрного виробництва.

Композиція адаптивного механізму потребує збалансованої державної адаптивної стратегії та її організаційного забезпечення. Тому за логікою висновків запропоновано створення регіональних моніторингових департаментів у структурі регіональних органів виконавчої влади. Моніторингові департаменти сприятимуть пришвидшенню головного процесу в адаптивному механізмі державного регулювання – своєчасному інформаційному забезпеченні. Утім, створення організаційних структур

такого типу потребують методичного, наукового, математичного, інформаційного, технічного, програмного, організаційного, кадрового, правового, повного, адекватного та своєчасного подання інформації, мінімізації ризику помилковості даних, наявності засобів та алгоритмів обробки інформації за запитом кінцевого користувача.

Список літератури

1. Гришова, І. Ю. Пріоритетні напрями реструктуризації як метод підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств / І. Ю. Гришова, О. В. Митяй // Економічний простір: збірник наукових праць. – №100. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2015. – С. 125-136.
2. Дем'яненко, М. Я. Державна політика фінансової підтримки розвитку аграрного сектору АПК : монографія [М. Я. Дем'яненко, П. Т. Саблук, В. М. Скупий та ін.]; за ред. М. Я. Дем'яненка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 372 с.
3. Дяченко, О. П. Дієвість механізмів державного управління в сфері протидії тіньовій економіці в Україні / І. Ю. Гришова, О. П. Дяченко // Право та державне управління. – 2016. – №3. – С. 183-189
4. Стоянова-Коваль, С. С. Науково-методичні підходи до оцінки інвестиційної діяльності в агропродовольчій сфері України // Вісник Сумського національного аграрного університету серія «Економіка та менеджмент». – №12 (66). – 2015 – С. 34-38
5. Митяй, О. В. Державне регулювання розвитку агроформувань в Україні / О. В. Митяй, О. М. Галицький, О. В. Ніколюк // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2017. – Вип. 4. – С. 20-25. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2017_4_5.
6. Наумов, О. Б. Стратегічні вектори державного регулювання агропромислового виробництва : інструменти та методи консолідації ресурсів розвитку О. Б. Наумов, Л. М. Наумова // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. – № 4. – С. 93-100.
7. Ніколюк, О. В. Удосконалення державного регулювання соціально-економічного захисту агробізнесу України // Вісник Сумського національного аграрного університету серія «Економіка та менеджмент». – №12 (66). – 2015 – С. 124-130.
8. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-p>.
9. Шестаковська, Т. Л. Особливості формування соціально орієнтованих кластерів в Україні / В. Ф. Савченко, Т. Л. Шестаковська // Науковий вісник Полісся. – 2016. – №1. – С. 46-55.
10. Galitsky, N. Development of the innovative enterprises of the agrarian production in the current economic system of Ukraine / O. V. Mityay, L. N. Naymova, A. N. Galitsky // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 3 (7). – С. 124-129.
11. Гришова, І. Ю. Аналітичне забезпечення економічного розвитку підприємств з позицій інвестиційної привабливості / І. Ю. Гришова, С. С. Стоянова-Коваль // Проблеми і перспективи економіки та управління : науковий журнал / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2015. – № 2 . – С. 195-204
12. Ткач, А. А. Інституціональні основи ринкової інфраструктури: монографія / А. А. Ткач; НАН України. Об'єднаний ін-т економіки. – К., 2005. – 295 с.

References

1. Grishova, I. U. & Mityay, O. V. (2015). Priority directions of restructuring as a method of increasing the competitiveness of agrarian enterprises. *Economic space*, 100, 125-136.
2. Demyanenko, M. Ya., & Sabluk, P. T., & Mischief, V. M. (2011). *State policy of financial support for the development of agrarian sector of agroindustrial complex*. Kyiv: NSC IAE.
3. Grishova, I. Yu., & Dyachenko, O. P. (2016). Effectiveness of the mechanisms of state administration in the area of counteraction to the shadow economy in Ukraine. *Law and public administration*, 3, 183-189.
4. Stoyanova-Koval, S. S. (2015). Scientific and methodical approaches to the assessment of investment activity in the agro-food sector of Ukraine. *Visnyk of the Sumy National Agrarian University*, 12 (66), 34-38
5. Mityay, O. V., & Galitsky, O. M., & Nikolyuk, O. V. (2017). State regulation of agribusiness development in Ukraine. *Visnyk of Sumy National Agrarian University*, 4, 20-25..
6. Naumov, O. B. & Naumov, L. M. (2017). Strategic vectors of state regulation of agro-industrial production: tools and methods of consolidation of development resources. *Scientific Notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 4, 93-100.
7. Nikoluk, O. V. (2015). Improvement of state regulation of socio-economic protection of agribusiness in Ukraine. *Visnyk of Sumy National Agrarian University*, 12 (66), 124-130.
8. Strategy for the development of the agrarian sector of the economy for the period up to 2020. (2013). Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-r>.
9. Savchenko, V. F. & Shestakovskaya, T. L. (2016). Features of the formation of socially oriented clusters in Ukraine. *Scientific bulletin of Polesie*, 1, 46-55.
10. Mityay, O. V., & Naymova, L. N., & Galitsky, O. M. (2016). Development of the Innovative Enterprises of the Agrarian Production in the Current Economic System of Ukraine. *Scientific Bulletin of Polesie*, 3 (7), 124-129.
11. Grishova, I. Yu., & Stoyanova-Koval, S. S. (2015). Analytical support of economic development of enterprises from the point of view of investment attractiveness. *Problems and prospects of economy and management*, 2, 195-204
12. Tkach, A. A. (2005). *Institutional Basis of Market Infrastructure*. Kyiv.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2017 р.